

Minnesanteckningar från Rundabordsmöte om Bai Bang-projektet och skogsbistånd i Vietnam

Av Sten Norén, (2011 12 16)

Arrangörer: SIFI och Skogsinitiativet

Hållet på KSLA 2011 10 20

Deltagare: Se bilaga 1

Introduktion av Reidar Persson

Reidar hälsade deltagarna välkomna och beskrev vad som skulle diskuteras på dagens möte (se också inbjudan till mötet, Bilaga 2):

- Vad lärde vi oss av den skogliga delen (speciellt planteringarna) av Bai Bang-projektet.?
- Hur har de erfarenheterna dokumenterats?
- Vad har hänt i projektområdet sedan själva projektet slutade i början av 1990-talet?
- Vad har erfarenheterna från Vietnam för betydelse i relation till den globala utvecklingen på skogssidan?
- Finns det ett svenskt intresse att utnyttja de erfarenheter och den goodwill som Bai Bang-projektet skapade för att hjälpa till och påverka de globala skogsfrågorna?

Globalt har skogsfrågorna blivit högaktuella igen inom utvecklingsbiståndet efter 15 år av relativt ointresse bland givare och mottagare. Klimatdebatten har i hög grad bidragit till detta. Aktuellt är REDD, som i korthet innebär att i-länderna ska kompensera u-länder så att de kan spara mycket av sina skogar, (man tänker då mest på tropiska regnskogar), så att de kan fortsätta att hålla och binda upp koldioxid, förutom andra viktiga funktioner som skogar har. Men virke och massaved behövs ju också i u-länderna! Då blir det åter aktuellt med planteringar. World Resources Institute (WRI) har beräknat att det finns 1-2 miljarder ha degenererad eller outnyttjad mark i världen som skulle kunna restaureras. Man har t.o.m. satt ett mål att 150 miljoner ha bör planteras/restaureras till 2020. Det är här lärdomar från Vietnam kan komma in.

Historik av Petter Otterstedt

(Petter har skrivit en ganska ingående artikel om utvecklingen av den skogliga delen av Bai-Bang-projektet i Skogshistoriska Sällskapetets årsskrift 2007 med rubriken "Bai-Bang, ett kontroversiellt projekt". Petter redogjorde på mötet sammanfattande för den historiska utvecklingen och jag har kompletterat ur hans artikel kring vad han tog upp enligt mina anteckningar. Detta för att öka förståelsen av minnesanteckningarna för personer som ej var med på mötet och kanske inte känner till projektet./SN)

Start och projektorganisation

Man brukar säga att själva upphovet till projektet var Olof Palmes tal på den socialdemokratiska partikongressen i Gävle 1965, där han fördömde USA:s krigföring i Vietnam. Man diskuterade därefter i Sverige hur ett bistånd till Vietnam skulle kunna se ut och våren 1970 fattade Riksdagen ett principbeslut att ge ett stöd på 225 milj.kr.

Vietnameserna ville ha en skogsindustri från Sverige. (Här inflikade *Ulf Svensson* att man var förvånad på UD att de inte ville ha ett mer fritt bistånd som Sverige kunde erbjuda på den tiden). 1971 startade det som kom att kallas Bai Bang-projektet. Bai Bang lär betyda ”platt mark” och var namnet på ett litet område nära den plats där fabriken byggdes. För att under det senare projektstadiet markera att satsningen utgjorde mer än bara själva industrianläggningen fick de olika delprojekten i början av 1980-talet samlingsnamnet ”Vinh Phu Pulp and Paper Project ,VPPP” efter namnet på den provins vari projektet låg. (Negativa skrivelser om projektet i Sverige bidrog kanske också till namnändringen). När vietnameserna övertog hela ansvaret för projektet på 1990-talet återgick man till namnet ”Bai Bang”.

Projektet kan delas in i 4 faser:

- 1965-75 Förberedelser, studier och förhandlingar
- 1975-80 Investeringsfas. Skogen: Organisationsuppbyggnad, planering, tallplanteringar, försök och tester.
- 1980-90 Färdigställande av fabriken. Igångkörning och överlämnande av fabriken till vietnameserna. Skogen: Fortsatt uppbyggnad av organisationen, skogsplantering i stor skala, leverans av skogsråvara, samt successiv avveckling av de svenska insatserna (förutom planteringssidan).
- 1986-91 Plantation and Soil Conservation Project.

Från 1991 stödde Sverige diverse landsbygdsutvecklingsprojekt i flera provinser med flera skogliga komponenter som kan ses som ett slags fortsättning på Bai-Bang-projektet.

SIDA anlät konsultfirman Jakko Pöyry (JP) för en första översiktlig studie. JP framlade i april 1974 en slutrapport med förslag att bygga ett kombinerat massa- och pappersbruk med en kapacitet på 48 000 ton massa och 55 000 ton skriv- och tryckpapper. Industrikomplexet skulle också omfatta ett koleldat kraftverk, ett vattenreningsverk, en stor underhållsverkstad, lagerbyggnader mm. Därtill kom projektet att omfatta uppförande och drift av en yrkesskola, hamnanläggningar och annan infrastruktur, transportverksamhet, bostadsbyggande och mycket annat.

I augusti 1974 undertecknades ett Development Cooperation Agreement som sade att Sverige skulle bidra med en stor del av utrustningen till fabriken, skogsoperationer mm, pappersmassa för två års förbrukning, tjänster av ett stort antal rådgivare inom många ämnesområden och utbildning av vietnamesiska nyckelpersoner. Kostnader beräknades då bli 770 milj. Kr. Den totala kostnaden vid projektets slut 1991 kom att bli 2 500 milj.kr. Vietnameserna skulle svara för råvaror till fabriken, byggnadsmaterial, transporter och lokal personal.

Den 30 april 1975 tog kriget slut och därmed kunde ”spaden sättas i marken” för projektet. Den första pappersmaskinen kom igång 1980 och massafabriken började producera i

september 1982. Fabriken har sedan dess utökats och år 2006 producerade den 60 000 ton massa och 100 000 ton papper. Planer finns att utöka den till 250 000 ton totalt.

Redan 1973 engagerade SIDA konsultföretaget WP-konsult för att koordinera projektet. WP-konsult underkontrakterade JP:s dotterbolag i Sverige, Interforest, att ansvara för samordning av skogsaktiviteterna utom skogsvården, främst plantproduktion och plantering, för vilket den svenska konsultfirman Silviconsult anlätades. Från 1980 och tio år framåt gick det svenska projektansvaret över till Scanmanagement, ett konsortium bestående av JP (40%), Södra Skogsägarna (20%), Cellpapp (20%) och Ångpanneföreningen. JP (Interforest) ansvarade för det som rörde skogen.

Råvaruproblematiken

För att producera 48 000 ton papper går det åt 250-300 000 ton fiberråvara. Från början planerades att använda den lokalt växande *Styrax tonkinensis* (ett kortfibrigt lövträd) och planterade tropiska tallarter, som ju är långfibriga. Det lokala lövträdet *Mangletia glauca* kom också att användas. Innan de planerade tallplanteringarna skulle bli avverkningsmogna skulle man använda befintlig bambu som långfibrig inblandning. Man räknade med 80% bambu och 20% *Styrax*. Ett råvaruförsörjningsområde avsattes norr om Bai Bang. Vietnameserna försäkrade att tillgången var mer än tillräcklig medan svenskarna var oroliga. För att kunna bedöma skogstillgångarna, fick man till en flygfotografering 1971-72, vilket egentligen var ganska fantastiskt med tanke på att landet då var i krig och amerikanska bomber fortfarande föll över Nordvietnam. Det visar hur viktigt vietnameserna tyckte att projektet var!

Svenskarnas oro blev inte mindre när den viktigaste bambuarten *Nua* började blomma 1975. Det innebar att växten, som är ett gräs, inte ett träd, dog över stora arealer! Den ökande lokala befolkningen i projektområdet konkurrerade också om virkesråvaran. Man fick till en ny flygfotografering och skogstaxering 1983 och kunde då konstatera att det teoretiskt fanns tillräckligt med råvara i området, som då hade utökats. Råvaruförsörjningen blev dock aldrig i praktiken ett problem, bl.a. därför att med införande av marknadsekonomin, (Doi Moi), på 1980-talet började bönderna i området plantera träd och sälja till massafabriken.

Försök med tropiska tallarter påbörjade 1974, inspirerade av goda danska resultat med tallodlingar i Chiang Mai i Thailand. Men de gick inte bra. Insekter, betning, erosion, bränder, olovlig huggning mm förstörde dem. Vietnameserna fortsatte ändå att plantera tall, främst *Pinus caribaea*. Men vid slutet av 1980-talet, då man planterat drygt 6 000 ha, slutade man med tallplanteringar. I stället började man i mitten av 1980-talet plantera *Eucalyptus*, främst *E. camaldulensis* och *E. urophylla*, och *Acacia mangium* på mycket degenererade och bara kullar söder om Bai Bang. Trots ganska måttlig tillväxt blev det lyckat och på dessa kullar växer nu skog. Under perioden 1970-91 planterades sammanlagt 85 000 ha med olika trädarter. Det innebar dock inte att arealen planterad skog var lika stor; Petter bedömde att det år 1991 fanns ca 25 000 ha industriplanteringar. Ansvar för att producera bra plantmaterial och alla försök låg under Forest Research Centre (FRC), som fått stöd av svenska experter under hela projekttiden och har utvecklats till en mycket kompetent institution.

Den årliga planteringsarealen uppgavs år 2006 vara 5 000 ha, varav 80 % *Acacia* och 20% *Eucalyptus*. Det året levererades runt 300 000 ton skogsråvara till fabriken. Därtill kommer att under perioden 1985-91 producerades 30 milj. plantor som delades ut till omgivande bönder

och som till stor del senare sålts som ved till fabriken. Det bör noteras att fabriken inte använt befintlig naturskog, utom bambu som gallras. Den kraftiga avskogningen av naturskog under senare halvan av 1900-talet berodde i stället på den ökande immigrationen och svedjeskogsbruk i skogsområdena.

Fortsatt svenskt bistånd 1990-2010 av Reidar Persson

Vietnameserna tog över hela ansvaret för fabriken och dess råvaruförsörjning 1991, (SIDA gav visst stöd till de fortsatta industriskogsplanteringarna), men det svenska stödet till Vietnams skogssektor fortsatte i andra former. 1991-96 pågick Forest Cooperation Project (FCP), som var ett bredare landsbygdsutvecklingsprojekt i 5 provinser med också andra komponenter än skogsbruk. Skogskomponenten handlade fr.a. om s.k. byskogsbruk. FCP förlängdes till en andra fas 1996-2000.

I slutet av 1980-talet fanns också i Vietnam ett delprojekt av det över många länder i världen spridda projektet Forest, Trees and People (FTP) som FAO genomförde och SIDA finansierade. FTP var en fortsättning på FAO/SIDA-projektet Forestry for Local Community Development (FLCD) som framgångsrikt spridit idén om Byskogsbruk/Village Forestry/Social Forestry över världen sedan 1979.

FAO lanserade i mitten av 1980-talet Tropical Forestry Action Plan (TFAP). Den gick i stort ut på att minska avskogningen i de tropiska skogarna genom hjälp till u-länder från biståndsgivare att bättre planera skötsel och vård av sina skogar. Sverige gav under en tid stöd till Vietnam att genomföra ett TFAP-projekt. Bl.a. gavs stöd till det s.k. ”Strategiprojektet”. Under de sista åren av 1900-talet gavs stöd till landsbygdsutvecklingsprojekt i bergsområden i norr.

Bondebaserat skogsbruk av Mats Sandewall

(Mats redogjorde för ett forskningsprojekt som han under åren 2008-09 genomförde tillsammans med Bo Olsson, Kajsa Sandewall och Le Sy Viet. Resultatet har publicerats i AMBIO i september 2010 under titeln ”The Expansion of Farm-based Plantation Forestry in Vietnam”. Rapporten delades ut på mötet. Jag har här använt den för att komplettera den information Mats gav på mötet/SN)

Bakgrund och forskningssupplägg

Bakgrunden är att sedan Bai Bang-projektets tillkomst har de lokala bönderna i ökande omfattning börjat plantera träd på sina marker och säljer till massafabriken m.fl. träindustrier. År 2005 kom 50% av skogsråvaran till Bai Bang-fabriken direkt från privata, små hushåll och individer i upptagningsområdet. Det som möjliggjort detta var en policyändring i Vietnam med början 1986 som innebar att man frångick kollektiviseringen från 1950- och -60-talen och införde fri marknadsekonomi. Policyn benämndes Doi Moi. Som en följd av detta ändrades efter hand också skogspolitiken och landförvärvslagarna. Bönderna kunde därmed köpa eller hyra mark på långtidskontrakt och där plantera vad de ville. Eftersom det fanns en marknad i massafabriken började många plantera träd och sälja dit. Det har inneburit stora förändringar både av landskapet och av böndernas ekonomi.

Denna studie är en del av ett samarbetsprojekt mellan SLU i Sverige, CIFOR i Indonesien och skogsuniversiteten i Hanoi, Vietnam och i Wondo Genet, Etiopien. Dess mål är att analysera

det karaktäristiska och mekanismer för utveckling av ett bärkraftigt och uthålligt bondeskogsbruk i tropiska länder. Studien i Vietnam har följande mål:

- undersöka förändringar i böndernas trädplanterande över tiden
- utvärdera förutsättningarna för bondeskogsbruk
- finna ut hur trädplanterandet har påverkat människorna levnadsvillkor
- få svar på vilka som planterar träd och vilka som vinner respektive förlorar på det

Det studerade området är den bergiga övre delen av Röda Flodens vattenupptagningsområde från Bai Bang och upp mot nordväst till den kinesiska gränsen. Det är också Bai Bang-fabrikens råvaruområde. I området utvaldes tre byar med olika avstånd till Bai Bang och med olika etnisk sammansättning för mer ingående studier.

<u>Benämning</u>	<u>Avst. t. Bai Bang</u>	<u>Antal hushåll</u>	<u>Folkgrupp</u>
1. Ca Dinh	30 km	108	Kinh
2. Han Yen	100 km	104	Dao + Kinh
3. Lao Cai	250 km	41	Dao + Kinh

Se kartan i figur 1 i Bilaga 3.

Metoderna som användes i studien var:

- Insamling av data från tillgänglig nationell och lokal statistik
- Intervjuer med centrala intressenter rörande politik, marknader etc.
- Diskussioner med nyckelinformatörer och utvalda hushåll i byarna
- Fältstudier av nuvarande och tidigare markanvändning på ett antal geometriskt utspridda provytor

Resultat

Markanvändningen har ändrats drastiskt i de tre områdena under de senaste 20 åren. Naturskogar, degraderade svedjebruksskogar och buskträdesåkrar har av bönderna förvandlats till planteringar med skogsträd och andra avsalugrödor till jordbruket, t.ex. te. Förändringen var starkast i by nr 1, som ju låg närmast Bai Bang. Där var fokus på träd för industrin och te, medan de två övriga byarna hade mer diversifierad odlig också innehållande t.ex. majs, kassava och fruktträd. I by nr 1 och 2 hade man börjat gå över från lokala trädarter till mer snabbväxande exoter som Eucalyptus och Acacia. Där fanns också en ökande tendens till agroforestry, d.v.s. att blanda träd och andra grödor på samma mark, framför allt bland de mindre bemedlade hushållen som måste ha ett jämnt inkomstflöde. Se tabellerna över markanvändningsförändringarna från 1980 i figur 2 i Bilaga 3.

Nedanstående tabell visar land- och skogsarealerna år 2005 i de tre distrikten där de studerade byarna ligger.

Distrikt Doan Hung (by nr1) Ham Yen (by nr 2) Muong Khuong (by nr 3)

Land, ha	32 000	90 000	55 400
Skogsareal, ha	13 300	52 000	19 100
Skog i % av landareal	44%	54%	36%
Planteringar av statsbolag, ha	3 750	15 400	2 900
Planteringar av bönder, ha	8 050	6 600	2 750
Totalt planteringar, ha	11 800	22 000	5 650

Förutsättningen för böndernas planterande har förstås varit att det finns en marknad att sälja träden till. Bai Bang-fabriken har naturligtvis varit och är den viktigaste markanden, och den fick år 2005 50% eller 150 000 ton av sin ved från bondeplanteringar. Ytterligare 75 000 ton industrived producerat inom studieområdet har gått till andra marknader såsom gruvindustrin, en spånkivefabrik och som ved till tätorter.

Planteringarna har ökat böndernas penninginkomster också givit upphov till arbetstillfällen för virkesuppköpare, transportörer etc.

Frågan vilka bönder i en by som planterar och drar mest fördel av den nya trenden kan ganska naturligt besvaras med att det är de som har det bättre ställt som är vinnare. De har pengar att köpa mark och kan vänta på den avkastning från träd som inte kommer förrän efter 10-20 år. Dock är det påfallande många (38%) i by 1 som har små ytor med träd, 0,1 – 0,5 ha. Kvinnoledda hushåll i de mer avlägsna områdena (by3) har förstås svårt att få till den nödvändiga investeringen. Man kan räkna med att det kostar motsvarande 15 000 SEK att etablera ett ha Eucalyptusplantering.

En konsekvens av att naturskogarna försvinner och ersätts med planteringar är förstås att skogen blir mindre miljöfrämjande och inte längre producerar s.k. icke-träd-produkter, vilka de fattigare är mer beroende av. Biodiversiteten minskar också.

Är det nuvarande systemet långsiktigt uthålligt? Det kan man bara spekulera om, men det är mycket möjligt att små markägare kommer att sälja sin mark till bättre bemedlade. Ojämligheten kommer då att öka. På sikt behöver också bönderna få mer betalt för sitt virke; idag får de 50% av vad virket betalas vid industrigrinden. Känns problematiken igen från Sverige på 1800-talet?!

Mats avslutade med att lista upp faktorer som krävs för att få bönderna att vilja plantera träd:

- att det råder säkra markägarförhållande
- att det finns en tillgänglig marknad för virket
- att det råder politisk stabilitet i landet
- att ha kapacitet, både ekonomiskt och mentalt, att investera
- att landet har en politik som uppmuntrar investeringar
- att det finns institutioner och organisationer i landet som fungerar (låg korrupktion)
- att det finns infrastruktur i form av vägar, telefon etc.
- att det finns goda exempel i omgivningen
- att det finns tillgång till kunskaper, ny teknik etc.

Vi diskuterade vilken roll Bai Bang-projektet kan ha haft för denna utveckling. Det viktigaste var förstås att det skapades en marknad. De många försök av olika slag som gjordes i projektet gav säkert goda exempel. Men vi var överens om att det avgörande var de ekonomiska och lagliga reformer som landet genomförde i slutet av 1980-talet. Vi påminde

oss dock om att landet inte är en demokrati, det finns inte mycket dialog mellan medborgare och makthavare, lagar kan tolkas av överheten på olika sätt o.s.v.

Gruppdiskussioner

Efter kaffet delade vi in oss i tre grupper. Vi skulle diskutera vilka erfarenheter vi i Sverige kan dra av Bai Bang-projektet om vi kan utnyttja dessa erfarenheter nu och i framtiden.

Några synpunkter som framkom vid redovisningarna:

- Det svenska stödet var bra bl.a. för att det var långsiktigt
- Vi hade en bra dialog med vietnameserna, det fanns förtroende
- Projektet innehöll mycket utbildning
- Det fanns frihet att pröva olika metoder och tekniker
- Vi underskattar nog projektets betydelse för landets utveckling
- Efter hand insåg vi att skogsprogrammet behövde breddas och mer handla om landsbygdsutveckling. Forestry Cooperation Programme kom till
- Vi borde kunna fortsätta samarbete med Vietnam inom forskning
- Finns där samma vilja att bygga upp landet som efter kriget på 1980-talet?
- Man borde kunna införa att också byar och olika slags grupper ska kunna äga skog

Fortsättning

Reidar meddelade att han ska försöka skriva ner en sammanfattning av lärdomarna från projektet. Han tycker att vi bör ha en kontakt med CIFOR för att diskutera vad man kan göra av lärdomarna. Vidare framförde han att fler vietnamveteraner borde skriva ner sina minnen och erfarenheter från projektet. Det finns mycket lite dokumentation om projektet utöver officiella utvärderingar. De positiva synpunkter vi har i en sådan här grupp behöver nå ut till en större krets, inte minst beslutfattare. Kanske vi ska ha ett möte med vietnameserna om detta?

Reidar planerar att genom SIFI (the Secretariat for International Forestry Issues) ordna ett fortsättningsseminarium om Vietnam på KSLA nästa år. På SIFI:s hemsida kan ni också följa projektutvecklingen och läsa artiklar och hämta material om Vietnam, se www.sifi.se/Projekt/Vietnam.

Bilaga 1: Deltagarlista

Bilaga 2: Inbjudan till rundbordsmötet på KSLA 2011 11 20

Bilaga 3: Figur 1. Karta över Bai Bang-projektets råvaruområde med de tre studerade byarna
Figur 2. Tabeller över markanvändningsförändringarna i de tre studerade byarna

Bilaga 4: "Vad kan vi lära av BaiBang/Vietnam?" av Reidar Persson, 2011 10 25

: "Några kommentarer och reflektioner efter mötet" av Bo Ohlsson, oktober 2011.

Bilaga 6: "Några reflektioner efter seminariet" av Mats Sandewall, oktober 2011

Täby 2011 12 16, Sten Norén

Bilaga 1

Rundabordsmöte om Bai-Bang-projektet i Vietnam, hållet på KSLA 2011 10 20

Deltagare (renskrift av lista som gick runt. Utbildning har jag lagt till på eget bevåg/SN)

Namn	Utb	Post i Vietnam	År
Ulf Svensson		Vietnambiståndshandläggare på UD	1967-71
Karin Kalsgård	Agr.	Flera olika	1991-2006
Eva Lindskog	Sociolog	Programme Manager Forestry Workers Andra positioner	1986-89 1998-2011
Thorsten Celander	Jägm.	Provinsrådgivare + olika konsultuppdrag	1991-2005
Per Björkman	Jägm.	Handläggare av Vietnam/skog på SIDA/Natur	1980-90
Rolf Samuelsson	Sociolog.	Handläggare på SIDA och Sv. amb. i Vietnam Landsbygdsutvecklings- och miljöprogram	1998-2008
Per Anders Eriksson	Sk.tekn.	Virkesförsörjningsfrågor Handläggare på Sv. amb. i Hanoi Egen konsult med uppdrag i Vietnam	1981-83 1992-95 till 2005
Håkan Sjöholm	Jägm.	Inventerings- och planteringsfrågor	1974-76
Annika Otterstedt	Ekon.	Medföljande som barn Skrivit MSc-uppsats "Privatisering av skogsbruket i samband med Doi Moi Handläggare på Sida, miljö- och klimatfrågor	1977-80 1994 -2011
Håkan Liljeblad	Ekon.	Råvaruförsörjningsfrågor och systemanalys på hemmaplan (Interforest) Sista gången i Vietnam	1975-83 1982-83
Petter Otterstedt	Jägm.	Resident Manager i Ham Yen och utb.ansvarig inom skogsprojektet Forest Manager i Bai Bang-projektet Chief Advisor i Forestry Cooperation Programme I Sverige ansvarig för JP/Interforests skogsinsatser	1976-79 1983-86 1992-94 1980-95
Bo Ohlsson	Samh.vet.	Konsult. (ORGUT) Arbetat och forskat kring utveckling av det privata bondeskogsbruket Årligen i Vietnam sedan 1984	Sedan 1984 1997-2011
Mats Sandewall	Jägm.	Utbildningsrådgivare Provinsrådgivare Forskning i området om bondeskogsbruk	1981-83 1986-87

		och markanvändning	1996-99 2006-08 2010-11
Ulf Lennerthson	Jägm.	Planteringsrådgivare VP HSL Chef PSCP	1986-87 1987-89
Fredrik Ingemarsson	Jägm.	Anställd på SIFI, KSLA	2010-
Reidar Persson	Jägm.	Handläggare av Vietnam/skog på SIDA/Natur	1981-86
Sten Norén	Jägm.	Konsult på IRDC, SLU Ej varit i Vietnam	1977-94

What did we learn from forestry in Vietnam over 30 years and how do we manage that knowledge in the 21st century?

**Invitation to round table discussion
Thursday 20 October 2011; 1300-1630
at the Royal Swedish Academy of Agriculture and Forestry (KSLA), Stockholm**

During 1970-2000 Sweden was involved in a number of large sized mostly bilateral development programs connected with forestry and development in Asia, Africa and Latin America (e.g. Tanzania, India, Vietnam, Laos, Nicaragua, Ethiopia). The input was quite huge (in 1984 e.g. about 420 million SEK) and the justification and possible outcome of those projects were widely discussed both in positive and negative terms by different parts of society. The programs were often controversial, but the long term effects in a forestry context were rarely evaluated. Development cooperation is continuously changing focus and “fashions” (so is the situation in world), but mistakes tend to be repeated and there is a risk that opportunities to pick up valuable experiences are being lost. One may ask if we are serious in learning from the past?

One example is Vietnam where the Swedish government supported a forest industry and forestry project during 30 years at a cost of about 2800 MSEK. Hundreds of foreign experts and tens of thousands of Vietnamese were engaged and trained. Professionals, politicians, NGOs, media and civilians in Vietnam, Sweden and internationally had different perception of the project's justification and impacts. Those perceptions have also changed over time.

After its completion, different social, economic and technical impacts of the project have become more visible. In a forestry context, the industry (Bai Bang) functions as an industrial node in a region with rapid economic growth. A number of technologies and management systems have been locally adopted and further developed. The rural landscape has been changed and most forestry and forest land transferred from state enterprises to private small holders. Vietnam has become one of the very few tropical countries with increasing forest cover, mainly as a result of an ambitious smallholder plantation policy, and its achievements is gaining international attention. There are also problems, some of them are old ones, others have emerged over time with new developments.

The Swedish government has a few years back changed its priorities as regards bilateral and multilateral development cooperation, and Vietnam is no longer subject to bilateral aid. It leaves the floor open for other forms of co-operation but there is also a risk that good opportunities as a result of historical achievements are being lost at a time when they might be very useful. Are we fully aware of that?

In addition, restoration of degraded forest seems to be developing into a new hot issue. World Resources Institute (WRI) is e.g. estimating that 1000-2000 million ha could be restored worldwide. In this work the experiences from Vietnam are much needed.

There are many questions not yet put or answered .The key issues might be,

- How did we technically address the forestry project issues in the Vietnam case and what did we learn?
- What has happened in the project area since then and to what extent was it influenced by the project? How has the project influenced the national development in Vietnam and what is the role of Vietnam and its forest and forestry situation in a global context - directly and as a model.
- From a Swedish point of view we might ask ourselves if we want to participate in that development and take advantage of our previous good-will and experience.

Some examples of specific technical and other questions:

- Why did not the drastic changes in the landscape cause more opposition than they did?
- How was interest established in the farming community?
- The farmers changed (or developed) the method for plantations. How?
- Did some groups loose out in the changes taking place?
- and so on

In order to high light and discuss those issues you are invited to participate in a round table meeting hosted by the Secretariat for International Forest Issues (SIFI) and the Forest Initiative (Skogsinitiativet).

The purpose of the meeting would be to discuss

- Experiences in forestry (especially plantations) of the Bai Bang project and how they have been documented.
- The forestry situation and trends in Vietnam in 2011 and its global role and influence
- The Swedish interest and opportunities to interact and learn from the new development. (Are there any initiatives we can and should take?)

The participants in the meeting

- Persons with forestry experiences from the Bai Bang period and those with more recent experiences of the development in Vietnam
- Forestry professionals and persons with other societal experience related to forest and land use trends

Welcome!

Reidar Persson, Mats Sandewall, Per Björkman och Fredrik Ingemarson

Fig. 1 The study area in Vietnam, including the three sites. (© Copyright ESRI ArcWorld Supplement)

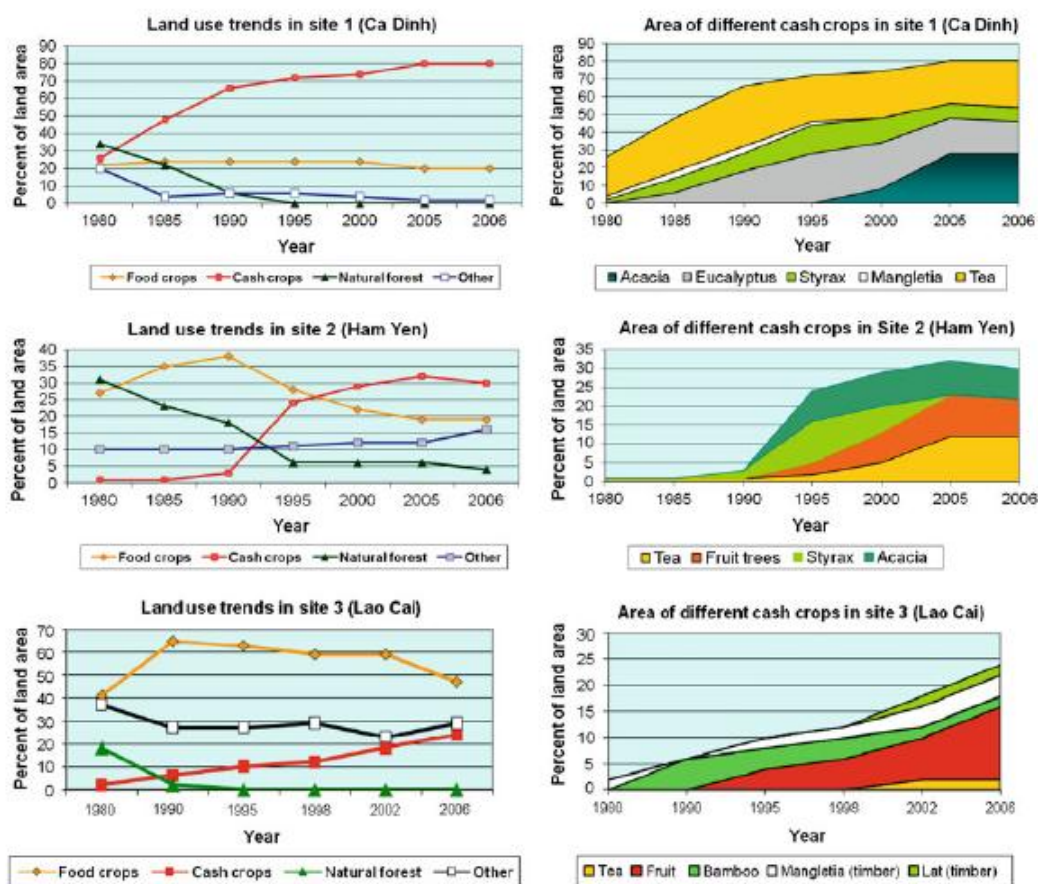
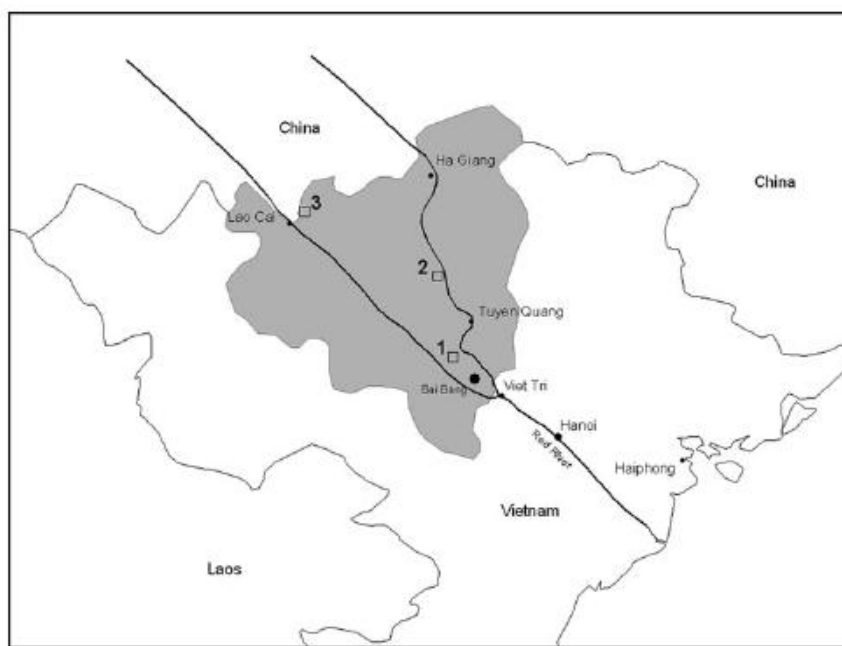

Fig. 2 Land-use trends and distribution of cash crops at the three sites 1980–2006

Vad kan vi lära av Bai Bang /Vietnam

Reidar Persson 111025

Inledning

Försöker mig nedan på att på papper nedpränta vad jag efter våra diskussioner tycker mig ha lärt av Bai Bang/Vietnam. Inte så att allt detta sades under mötet utan detta är min egen tolkning och diverse reflektioner.

Hypotesen

Rent fysiskt måste Bai Bang skog klassas som en stor succé. På 1980-talet såg stora områden runt Bai bang ut som en öken. Nu är de täckta med skog. I Inledningen utfördes planteringarna av statliga företag och kooperativ. Sedan skedde en utdelning av mark till bönder enligt någon sorts formel. I dagsläget producerar enskilda/bönder merparten av det virke som kommer till Bai Bang. Fabriken har fungerat som en motor för utvecklingen i området. Framgången hade inte varit möjlig utan den nya ekonomiska politiken på efter 1986. Så Bai Bang hade väl lite tur.

Landskapet runt Bai Bang har helt förändrats. Trots detta har det inte blivit någon stor opposition mot planteringarna (detta trodde många skulle bli fallet när planteringarna startade). Detta är sannolikt för att så många människor fick ut något positivt av planteringarna, att vissa olägenheter accepterades.

Verkligheten

Bilden ovan gällde framförallt de första 10-15 åren av Do Moi. Då tjänade de flesta på systemet. Det fanns ett "kitt" i byarna, men detta börjar brytas upp. Under senare tid har markens/skogens ökade värde lett till att de med kontakter lägger beslag på mycket av skogsmarken. Merparten av planteringarna etableras av de "rika" medan svagare grupper förlorar. Detta kan skapa framtida konflikter. Det går att hävda att Vietnam är inne i en "baggböleriepok". Sannolikt är det så att en del av det som skedde runt Bai Bang var ett undantag. Det tilläts saker i Bai Bang som var svårare på andra håll. Bai Bang blev ett försöksprojekt. Bai Bang var lite av "idyllien".

Diskussion om lärdomar/frågor osv.

1/ Den viktigaste lärdomen är att Bai Bang skapade en marknad. Pga. den stora efterfrågan från Bai Bang så måste också myndigheterna justera vissa förutsättningar så att virkesleveranserna säkerställdes.

Inom biståndet så har stöd ofta getts till virkesproduktion ("byskogsbruk"), men eftersom en marknad saknats så har intresset efter ett tag falnat. Detta med vikten av en marknad är inget nytt. I fråga om jordbruksprodukter har ibland produktion kommit i gång i stor skala efter att bönderna lovats ett fast pris under ett antal kommande år.

Det har varit mycket diskussion om att SEKAB skulle etablera en fabrik för etanolproduktion och sockerrörplanteringar i Tanzania. Mycket kritik har riktats mot idéerna och det har varit omöjligt att komma i gång. Bättre hade nog varit om en fabrik etablerats, och att ett system skapats så att bönderna kunde producera sockerröret (och att etanolen primärt producerats för Tanzania). Ett privat företag kan kanske inte bygga en fabrik utan att vara säker på att få råvara, men på detta finns lösningar. T ex att klimatpengar används.

2/ Den allokering av land till enskilda som skett har säkert varit ett skäl till den snabba expansionen av planteringar. Högst sannolikt var inte den utdelning av mark som skedde helt rättvis utan det fanns vinnare och förlorare. Detta kan skapa problem och konflikter i framtiden.

Här bör man beakta att de skiftesreformer som skedde i Sverige på 1700-1800 talen knappast var helt rättvisa heller. Reformen var sannolikt mycket bra för Sverige men det fanns förlorare. Hade det funnits miljöorganisationer av dagens typ som velat ha inflytande så hade det nog inte blivit någon reform.

Kombinationen korruption och en kommunistisk enpartistat är en stor risk och det kan skapa framtida problem. Men i starka totalitära stater som Kina, Vietnam och Sydkorea så kan svåra förändringar genomföras. I svagare länder där NGO:s och givare har mer att säga till om så lär nog landreformer ofta vara närmast omöjliga?

3/ Att bönderna kände sig säkra på sin nyttjanderätt ges ofta som en förklaring till framgången

4/ Efter 1986 satsades framförallt på enskilda bönder. Det är märkligt att biståndet globalt lagt mest möda på att arbeta med "communities". Detta må vara politiskt tilltalande men är ur många synpunkter mycket svårare.

5/ BB introducerade intensiv modell. Bönderna tycks ha anpassat denna till sina behov och förutsättningar.

6/ Cat Giao lade ut "försök" för att finna ut vad som fungerade i praktiken. Han låg nog något före sin tid. Nu talas det mycket "evidence based policy formulation" och "randomized control trials". Det tycks vara att man rent praktiskt testar vad som fungerar. Går en ansats bra så börjar man skala upp den. SIDA använde för länge sedan den ansatsen i markvårdsprojektet i Kenya. Världsbanken å sin sida vill alltid hävda att man funnit "sanningen" och att denna från första början skall tillämpas i stor skala.

7/ I några av Cat Giaos försök så försökte man få bönderna att göra si och så med skogen. Det fungerade ofta inte alls. Det fungerade ofta bäst när bönderna fick göra som dom ville. Detta bör man beakta när NGOs vill tvinga fram att det skall finnas "management plans" o dyl. i t ex bondeskogsbruk/småskaligt skogsbruk. Måne det inte ofta är ett sätt att omöjliggöra bönders försök att utnyttja skogen.

8/ Ibland kommer givare och ger detaljerade råd om vad som är rätt. Måne det inte är bättre att ge ett "smörgåsbord" och låta lokalbefolkningen avgöra vad som är "bäst".

9/ I planteringsprogrammen så lärde man sig att det inte räckte att arbeta med "skog". Man måste arbeta med markanvändningen i stort.

10/ Bai Bang ledde nog till att det kom in "rådgivning" istället för den traditionella kommunistiska "kommandomodellen".

11/ När framtiden diskuteras så argumenteras för att den privata sektorn bör involveras mer. Traditionellt "bistånd" har sannolikt spelat ut sin roll i Vietnam.

11/ I "strategiprojektet" så fick Vietnam ett antal miljoner som framförallt användes för lokala konsulter. De idéer som kom upp var lokala och inte baserade på modeämnen hos givarna.

13/ Måne inte sökandet efter rätt arter och rätt råvara var en ganska normal historia. Man lär sig undan för undan. Ofta ville vietnameserna gå för snabbt fram.

14/ Många idéer utvecklades i FTP.

15/ Behövs ofta "maktanalys".

17/ Finns ofta bra policier men dessa tillämpas inte alltid. Och det finns variation i hur de tillämpas.

18/ Problemen sällan tekniska utan mera politiska, administrativa osv.

**What did we learn from forestry in Vietnam over 30 years,
and how do we manage that knowledge in the 21st century**
Bo OHLSSON

Några osorterade kommentarer och reflektioner från motet. OBS att ibland kommer jag inte ihåg vad jag tänkt och vad som sagts!!!

- projektet Bai Bang var ett politiskt projekt som tillkom genom politiskt agerande och sedan överlämnades till biståndsmyndighet och konsulter att genomföra.
- Pappersbruket var nog det minsta Sverige kunde bygga och mkt stort för Vietnam; den sidan insåg förmodligen inte inledningsvis omfattningen av ex. vis virkesförsörjningen. Initialt stod bruket för 50 % av all pappersproduktion i Vietnam/skrivpapper
- 1982 startades ett reformarbete (1981 års reform angående kooperatives möjlighet att hyra ut mark till privata enheter, familjer, individer etc.) vars betydelse vi initialt inte förstod.
- Den begränsade men dock forskning som WS o BO gjort visar hur områden norr om BB har gått från scattered naturskog till småskaliga planteringar i stor skala/ många/ under en period på 30 år, via okontrollerat svedjebruk och land degradation.
- Strukturen på planteringarna – små, de flesta under 1 ha – och variationen i socio ekonomiska karaktäristika har gjort planteringarna sammantaget till en mycket varierad mosaik, från monokulturer (troligen de mer välbeställda operatörerna) till agroforestry (förmodligen de fattigare, som behöver kontantinkomster årligen). Blir ungefär en normalfördelning – från monokultur till agroforestry; från fattiga till välbeställda osv. Denna variation har möjligtvis positiva miljökonsekvenser!?
- Sedan ca 1990 har policy- och lagutvecklingen varit omfattande. Mängder med dekret och tillämpningsföreskrifter (ca 150 1990-2000) har tagits fram som slutligen blev en forest law och en forest strategi plus 5 Million Ha Reforestation Program. Jag ser detta som ett "program" från den Vietnamesiska sidan att utveckla lämplig lagstiftning, skapa försöksballonger, ändra alleftersom man lärt sig. Ett exempel är hur lagstiftningen modifierats för att även innefatta kollektivt ägande för kommersiell produktion. Utomordentligt viktigt att policy- och lagstiftningsutvecklingen stödjer olika lämpliga former av skogliga produktionssystem. Många av de skogliga produktionssystem som biståndare har förespråkats och genomdrivits har saknat lagligt stöd, men ändå genomförts i kraft av biståndets pengar. Naturligtvis inte uthålligt!
- Förutsättningar för ett framgångsrikt småskaligt skogsbruk: tryggad nyttjande- eller äganderätt mkt viktigt. Det måste finnas accepterade insitutioner som bär upp detta och ser till att rättigheter och skyldigheter efterlevs. Operatörerna måste kunna ha kontroll och samhällets skydd av sina investeringar, rätt att sälja, köpa, ärva managerna, skörda när det passar dom osv.

- En annan viktig förutsättning är någon form av marknad, i flera bemärkelser:
 1. Det måste vara möjligt för operatörerna att sälja sina produkter till priser som gör investeringar något så när lönsamma, sett i det sammanhang som detta förekommer. I Bai Bang fallet är det B som är huvudsaklig köpare, men BB är inte ensamma – virket säljs även till lokala aktörer, till gruvindustrin, till möbelfabrikanter samt till företag som chippar och exporterar virket.
 2. En annan aspekt är att om inte livsmedelsförsörjning är tryggad är det osannolikt att plantation forestry är framgångsrikt. Antingen använder man även marginella marker till livsmedelsproduktion eller så finns det en fungerande marknad för ex. vis ris, vilket gör det möjligt att istället för att producera ris kan du producera ex. vis virke, få pengar och kunna köpa ris när som helst på året för de pengarna. Om inte marknaden fungerar kan du inte heller köpa ris!
- Fattigdom och småskaligt skogsbruk. Vi vet inte så mycket just nu, men det finns det som i vår forskning tyder på att det initialt var de välbeställda och välinformerade som hoppade på tåget tidigt och därigenom fick det bästa markerna – nära, bra kvalitet osv. De resurssvaga avvaktade och fick därigenom sämre marker. Det verkar dock inte vattentätt utan vi ser även icke förmögna utan medelklassbönder – vad nu det är – men bönder med hus, lite mark, små omständigheter, som lyckats och som gör ekonomiska framsteg. Avgörande här är nog tillgången på arbetskraft inom familjen. Däremot kan det verka som om de fattigaste egentligen inte klarar av att sköta sina skogsmarker på ett bra sätt, utan kommer att sälja den. Med avseende på etnicitet kan vi inte säga så mycket, men noterar att i en av de byar vi arbetade i så var större delen av en etnisk grupp frånvarande – de var borta på lönearbete i städer.
- I norra Vietnam har småskaligt privat plantageskogsbruk utvecklats mkt väl. I Doan Hung Distriktet har under de senaste 20 åren skogstätet ökat från 20 % till 40 %, framförallt då genom utveckling av detta småskaliga skogsbruk i stor skala. Varför har det gått så bra här men inte i andra delar av Vietnam var en kommentar – kommentaren var ”Bai Bang idyllen!”. Det finns många skäl, men inflytande av Bai Bang är viktigt: utbildning, förebilder, kunskap, infrastruktur osv. Ett annat skäl och hypotes kan vara det man lite brutalt kan uttrycka som att virkesförsörjningen till Bai Bang är av strategisk vikt för Vietnam! (35 % av allt papper i dag, ursprungligen 50 %), varför man har tillåtit och även stöttat ett tidigt utvecklande av en ”demokratisk fristad” kring BB med kommersiella nyttjanderätter, fri marknad osv, för att trygga råvaruförsörjningen. Även en diktatur behöver någonstans en framgångsrik ekonomisk produktionsbas!! I sammanhanget framhölls, alldeles korrekt enligt min mening, att det finns en mängd anarkistiska inslag i den Vietnamesiska administrationen, vilket gör att man ser väldigt olika tolkningar och lösningar av nationell lagstiftning och policies.
- En annan aspekt som togs upp under mötet var det anmärkningsvärda förhållandet att biståndet hitintills inriktat sig helt på kollektiva, ex. vis bybaserade lösningar när det gäller skog. Inom jordbruket var inriktningen naturligtvis privat jordbruk, men av någon anledning blev det kollektiva ansatser inom skogsbruket. Speciellt är det anmärkningsvärt att Sida/Sverige valde dyliga lösningar, mot bakgrund av vårt mkt framgångsrika småskaliga

privata skogsbruk i stor skala. Likaså participatory approaches, participants, social etc. Nåväl, dess ansatser tycks ha försvunnit nu och Sida med flera aktörer stöttar småskaligt, privat skogsbruk, tittar på lösningar där skogsägarrörelsen är engagerad, ännu så länge i väldigt lite skala.

- Det finns, historiskt och idag, ett flertal exempel på fungerande skogliga produktionssystem som är i huvudsak småskaligt i stor skala och som utgör en väsentlig del av respektive läänders produktion av råvara för industrin, loka marknader och energiförsörjning. Exempel är Bangladesh (som är väl dokumenterat av FAO ca 1981-men dock, Malaysia, gummiplantager som framgångsrikt tävlat med de större företagen som Dunlop mfl., Java, deltan i Vietnam, Västafrika osv.(Meyer mfl). Tyvärr har det inte varit möjligt att få genomslag för dessa företeelser, men det är dags nu att titta på dessa system och reflektera över hur det kommer sig att de fungerat och fungerar så väl!
- Slutligen – erfarenheterna från Vietnam är viktiga – i vissa delar av landet är småskaligt privat skogsbruk mkt viktigt, i andra delar fungera det inte alls. Vad beror det på?

Mats Sandewalls kommentarer kring lärdomar från Bai Bang

- Konflikter – verkar vara mer utanför än Inom Bai Bang området
- Mycket bra relationer högt upp på den vietnamesiska sidan vilket var viktigt för projektutfallet
- Bra relationer inom projektet – vi hade hög frihet, längre avstånd till "externer"/omvärlden
- De institutionella reformerna hade avgörande betydelse för utfallet av hela projektet som f.n ser positivt ut – huruvida och i vad utsträckning Sverige i någon mån påverkade dessa reformer är möjligt men svårt att bedöma (jmf Kina)
- Utdelningen av skogsmark till hushåll var en lång och organiserad process där hushållens tilldelning berodde på deras intresse samt hushållens arbetskapacitet.
- Utvecklingen i Bai Bang området under senare tid kan ev vara intressant i REDD+ och reforestation-sammanhang

Läs mer om erfarenheterna från forskningsprojekten i SIFI:s femte nyhetsbrev på <http://www.sifi.se/nyhetsbrev/>